

Особливості еросу у художній літературі

У статті проаналізовані проблеми, які порушуються у сучасній літературі. А також звернено увагу на особливості зображення еросу та сприйняття суспільством подібного прояву кохання.

Ключові слова: постмодерністська література, проблематика творів, ерос, мистецтво.

The problems of modern literature were analyzed. And there is an attention on main features, which describe Eros, and social perception of such love.

Key words: postmodern literature, problems of literature, Eros, arts.

Метою наукової статті є звернення уваги на конкретні теми у літературі, а саме – трактування любові та її виявів. Але розуміння тематики сучасної української літератури можливе лише за умови трактування відповідних літературних напрямів та впливу світової літератури.

Прийнято вважати, що теперішній період у якому знаходиться українська література – це постмодернізм. Хоч вітчизняні постмодерністські твори, порівнюючи із зарубіжними, та й навіть із «Келією чайної троянди» Костя Москальця, більше стосуються такого явища як постколоніалізм. Головним чином, для того, щоб зрозуміти її стан на сьогодні, слід проаналізувати проблематику та основні теми, які зустрічає читач на сторінках української книги. Володимир Єшкілев зауважив, що «проблема сучасної української літератури полягає в тому, що твориться вона переважно філологами. Тобто, 95 % письменників – це люди, які професійно викладають українську мову та літературу, і відповідно мають однотипний погляд на речі. Бо професія так чи інакше накладає на людину певну обмеженість, і тому, безперечно, українська сучасна література у більшості своїх проявів відображає власне проблеми, прагнення, стереотипи

викладачів-філологів. І читач до якого вона апелює, це ті самі філологи... Таким чином, література вариться у власному соку... Головна проблема літератури, в тому, що вона камерна, філологічна, самозакохана, заглиблена в себе, і не бачить, що Україна змінилася, і не говорить ані мовою Шевченка, ані мовою Стефаника, і що ті проблеми, які вирішувалися Шевченком та Кулішем вже вирішені. Потрібно відобразити сучасні проблеми модерної урбаністичної нації, і писати зрозумілою їй мовою.» [4].

Сьогоднішня українська література, значна її частина, є проявом постіндустріальної епохи, якій притаманне руйнування філософських, естетичних, політичних цінностей. В Україні цей напрям виникає наприкінці 80-х – на початку 90-х рр., коли у країні настав час змін. «Постмодернізм як специфічне соціокультурне явище, що значною мірою визначило загальний стан у сфері духовності останньої чверті ХХ століття, приніс із собою новий спосіб світовідчуття. Серед домінантних рис постмодерністської парадигми можна визначити аксіологічний плюралізм, багатовимірність, кліпово-контекстуальні та асоціативно-пародійні закони, змішання різних літературних традицій, норм, пресинг різних дискурсів, а також обов'язковий культ невизначеності, неясності, пропусків, помилок та мовних ігор». [1]

Починають порушуватися теми, раніше заборонені. Це стало початком «вільної свободи слова». Не можна сказати, що навіть за 15 років незалежності теми змінилися. Так, ми ще й сьогодні читаємо на сторінках романів Винничука про вільні стосунки між чоловіком і жінкою та детальні описи усіх їхніх зустрічей, про що людина «радянського зразку» й не здогадувалася, або ж це просто замовчувалося. Можна перелічити ще багато творів та авторів, які попри те, що обирають приголомшливі теми, ще надають перевагу нетрадиційному викладу тексту, так стиль написання Подерв'янського – це нецензурна лексика, яка лише в одиниць тепер викликає подив та змушує червоніти при перелічанні творів, на зразок «Павліка Морозова».

Та, на разі, з'являються такі теми, які хоч і зустрічаються й у світовій літературі, для українського читача виявляються вічним табу та такими, про які скоріше за все не дозволяють і думати етичні норми, або ж різного роду фобії.

З давніх-давен у світовій літературі оспівували таке світле почуття, як кохання, коли трагічне, як у Ромео та Джульєтти, коли невзаємне, як у Петрарки та його Лаури. Але є ще одна сфера, яка попри всі заборони продовжує розкриватися у художніх творах, ще з часів загадкової Сапфо. Маються на увазі одностатеві відносини, які, незважаючи на всі «але» описуються досить гарно і в жодному разі не засуджуються.

Та якщо у «Сповіді маски» Юкіо Місіма головний герой відчуває, що зміни у ньому відбуваються незалежно від зовнішніх обставин, а це те, що завжди у ньому було, але те, що хотів заховати. Наприклад, у цьому діалозі: «Це що таке — содоміт? — Я вдав, ніби не розумію, і відразу збагнув, що, чіпляючись за незначуще, щосили намагаюся, аби мою похибку не помітили.

— Содоміт... Це і є содоміт! Не знаєш хіба? Ну, мужоложець.

— Уперше чую, що Пруст із таких. — Я відчув, як тремтить мій голос.»

[3]

А от в таких творах як «Портрет Доріана Грея» Оскара Уайльда, або ж «Нестерпна легкість буття» Мілана Кундери, щось подібне виникає на мистецькому рівні. Так, художник захоплюється Доріаном, бачить у ньому ідеальну красу. Та й Грей, намагаючись знайти себе, захоплюється мистецтвом кохання не лише з жінками. Або ж стосунки Сабіни та Терези, які відчувають щось більше, аніж порозуміння, власне, після знаходження спільних точок дотику, інтересів – це картини, фотографії.

В українській літературі таким прикладом є твір Юрка Покальчука «Блакитне сонце»: молодий юнак Олег бере уроки малювання у художника Віталія. Вони розуміють один одного, у них багато спільних інтересів. Власне автор не подає цю історію, як прояв одностатевого кохання, яке, до речі, пояснюється науково, а як стосунки, яким сприяло те ж мистецтво. Але

це є й був спосіб втечі від проблем: «У домашньому світі моєму все якось потроху ставало до мене ворожим. А він був, як світло, можу сказати, як сонце. Тому я полюбив його, і люблю і досі.» [2].

Проблема висвітлення «незвичного» еросу для читача полягає не лише в тому, що саме цей читач ще не готовий до сприйняття, а власне усталеними стереотипами, що так чинити не можна. Попри те, у цих творах присутній вишуканий естетизм, жодної вульгарності, чого, на жаль, у більшості творів більше, ніж того потрібно. Такі твори, як «Блакитне сонце» Юрка Покальчука не мають на меті, як то кажуть «культуру в народ», а власне – це є просто ще один сюжет, який автор вирішив описати та оприлюднити.

Список використаної літератури

1. Балін К. Український постмодернізм. Постмодерністський дискурс Юрія Андруховича [Електронний ресурс] : Режим доступу до інтернету: <http://www.ukrlit.vn.ua/article1/1856.html>. - Назва з екрану.
2. Покальчук Ю. Блакитне сонце [Електронний ресурс] : Режим доступу до інтернету:
<http://ukrcenter.com/%D0%9B%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/%D0%AE%D1%80%D1%96%D0%B9-%D0%9F%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%87%D1%83%D0%BA/25561/%D0%91%D0%BB%D0%B0%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%BD%D0%B5-%D1%81%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5>. – Назва з екрану.
3. Міссіма Юкію. Сповідь маски [Електронний ресурс] : Режим доступу до інтернету: <http://lib.rus.ec/b/351051>. - Назва з екрану.
4. Ходоровська Л. Інтерв'ю із Володимиром Єшкілєвим [Електронний ресурс] : Режим доступу до інтернету:
<http://www.ostro.org/articles/article-62425/>. – Назва з екрану.